

Eduskunnan hallintovaliokunnalle
HE 132/2022 vp

HaV@eduskunta.fi

**KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE
LAIKSI VÄESTÖTIETOJÄRJESTELMÄSTÄ JA DIGI- JA
VÄESTÖTIETOVIRASTON VARMENNEPALVELUISTA ANNETUN LAIN
MUUTTAMISESTA SEKÄ SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI**

Kuluttajaliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiasta ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

1. Henkilötunnuksen myöntäminen ulkomaalaisille nykyistä laajemmin:

Kuluttajaliitto kannattaa nyt ehdotettua lakimuutosta, jolla ulkomaalaisen maahantuloprosessia voitaisiin nopeuttaa. Nykytilanne, jossa henkilötunnusta joutuu odottamaan jopa vuosia, ei edistä integroitumista yhteiskuntaan. Henkilötunnuksen saaminen nopeammin nopeuttaa maahan tulevan mahdollisuuksia viranomaisasiointiin ja siten sillä voisi olla positiivisia vaikutuksia myös siihen nopeuteen, jolla henkilö saa käyttöönsä peruspalveluita kuten pankki- ja vakuutuspalvelut, jotka taas osaltaan voivat helpottaa esimerkiksi vuokra-asunnon saamista. Hallituksen esitykseen kirjatun mukaisesti käytännötilanteet, joissa henkilötunnuksen puuttuminen vaikeuttaa tai hidastaa asiointia ovat moninaisia – esimerkiksi esityksen mukaan Helsingin seudun joukkoliikenteeseen ei saa kausilippua ilman henkilötunnusta. Näitä tilanteita on tärkeä lainsäädännön keinoin pyrkiä minimoimaan.

Jotta Suomeen aikovat ulkomaalaiset löytävät mahdollisuuden käynnistää maahantuloprosessi aiemmin, on huolehdittava, että asiasta on informaatiota helposti löydettävissä ja mahdollisimman monella kielellä.

2. Sukupuolitiedon poistaminen henkilötunnuksesta:

Kuluttajaliitto kannattaa ehdotusta sukupuolitiedon poistamisesta henkilötunnuksesta esityksen voimaantulon jälkeen myönnettävissä henkilötunnuksissa. Kuluttaja-asioinnissa sukupuolitieto on monesti ylimääräinen tieto ja on täten hyvä, että tästä ylimääräisestä tietosisällöstä pyritään pois. Tämä on linjassa tietosuojan tietojen minimointiperiaatteen ja yksityisyyden suojan kanssa.

Kuluttajaliitto kannattaa ratkaisua, että esitetty koskee vain uusia henkilötunnuksia, jolloin ei synny tilannetta, että ihmisten jo annettuja henkilötunnuksia lähdettäisiin vaihtamaan, mikä voisi johtaa suurinkiin sekaannuksiin. On kuitenkin tärkeää, että esitykseen sisältyy

mahdollisuus vaihtaa henkilötunnustaan tilanteessa, jossa sukupuolta korjataan.

Kuluttajaliitto kiinnittää huomiota varsin pitkään voimaantuloaikaan (2027).

3. Uusi yksilöintitunnus ja täsmennykset henkilötunnuksen käsittelyn edellytyksiin

Kuluttajaliitto tuo esiin, että henkilötunnuksen laajan käytön turvallisuus epäilyttää kuluttajia. Sen vuoksi on hyvä, että asiaan haetaan erilaisia ratkaisuja.

Uuden myönnettävän yksilöintitunnuksen osalta on hyvä, että se ei sisällä muita tietoja yksilöstä (esimerkiksi syntymäaika tai sukupuoli). Kuluttajaliitto on hieman epäileväinen, onko elinkeinonharjoittajilla kuitenkaan tarpeeksi motivaatiota ottaa käyttöön näitä uusia yksilöintitunnuksia, ja jääkö siten uudet yksilöintitunnukset ottamatta käyttöön. Hallituksen esitykseen on kirjattu, että myöhemmin arvioitaisiin erikseen, onko yksilöintitunnukselle tätä laajempia yhteiskunnallisia käyttömahdollisuuksia. Kuluttajaliitto kannattaa tätä tarkastelua.

Yksilöintitunnusta ei tulisi käyttää henkilön tunnistamistarkoituksessa vaan henkilön yksiselitteiseen yksilöimiseen esimerkiksi eri rekistereiden välillä. Tätä voidaan pitää hyvänä asiana, kun kyseessä on julkiseksi ja nimen kaltaiseksi tarkoitettu tunniste.

Kuluttajaliitto kannattaa ehdotusta, että rekisteröityä ei saisi tunnistaa yksinomaan henkilötunnuksella tai henkilötunnuksen ja rekisteröidyn nimen yhdistelmällä. Esimerkiksi puhelinasiointiin liittyen on tullut kuluttajilta palautetta siitä, että liian vähillä tiedoilla pystyy varaamaan palveluaikoja. Kuluttajaliitto haluaa kiinnittää huomiota siihen, että väärinkäytösten mahdollisuus voi olla edelleen olemassa uudistuksen jälkeenkin. Tämä esimerkiksi silloin, jos henkilötunnuksen ja nimen lisäksi kysytään jokin julkisesti saatavilla oleva tieto. Esimerkiksi henkilön kotiosoite ja puhelinnumero ovat varsin julkisia tietoja, ellei niitä ole erikseen salattu. Jos tunnistaminen tehdään pyytämällä henkilötunnus, nimi ja kotiosoite, ei esityksen tavoitteet paremmasta ja turvallisesta tunnistamisesta kaikissa tilanteissa välttämättä toteudu.

Kuluttajaliitto ry

Emmi Meriranta
Juristi OTM